

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Thorsten Pettersson.*
 Härad: *Konga* Adress: *Ljugarjö*
 Socken: *Ljudeu* Berättat av: *Anna Pettersson.*
 Uppteckningsår: *1935* Född år *1884* i *Ljudeu*

Uppteckningen rör	sid.
Vävning o. spinning	1-3.
Konfirmationskläder	1-2.
Basttillverkning	3-4.
Användning av tagel	4.
Korgtillverkning	5.
Fläkt.	6.
Bak.	7.
Mjölkens o. dess användning	8-10.
Kärlas.	11-13.
Trallkunnig kvinna	14.
"Stulet i hemburet."	15.
Präst, som studerat i Wittenburg.	16-17.

Fyndig gummas.	18.
Spökevin.	19.
Frosten i Byggaburget.	20.
Stor sten, - "Kvämskallen."	21.
"Jungfruskullarna", - kvinna, som puttit på kulle o. krammat sig, för ner i göb.	22.
Örnnaturlig fisk.	23.
Drakskatt.	24-25.
Trallkunnig kvinna.	26.
Phogsmysen.	27.
Likhistor.	28.
Varsel.	29.

Kvinnoslöjd.

Min mor, Johanna Katarina Jonassdotter,
var den första jag vet hade, som vävde en
drällduk. Hon var född 1847 och vävde
drällen, när hon var 15 år gammal.
Hon vävde gjalt sin "läsklämning". Hennes
mor dog, när hon var 3 år, och hon
fick lära slöjd av en priga, som
hette Kristina. Min morfar var så
sträng och hård. Hon fick aldrig
våra pengar av honom. Därför
hade hon egen få. Hon sålde
lamm och ull, och för pengarna
köpte hon, vad hon behövde
för sig själv. När hon skulle "gå fram",
gick hon till "Linnegård varken" och
köpte silkesblut och "sitsblut". Isalun-

bok fick hon vist av morfar. Resten
hade hon skaffat sig själv. Hon
spann och vävde all sin tid. Hon
vävde smyckstygg åt barnen, vinter-
tygg / valmar och stamtygg. Hon vävde
schalletter, guldiner, filtar, dukar,
lakon, blänningstygar och un-
derkläder. Tävling: diäll, upphän-
ta, gåsögon, genkilat, byst, mun-
kabilla, krabbasiv, swilands-
väv och dukagång.

Brunnsblutor i rocken följde och
fjällbladen, som fruntimmerna ba-
de, när de gick till mandra, vä-
des av Traba-Katrin i Viide, Kristi-
na på Torpet, Maria Kallenberg i Skeby.
I dessa tid vävdes sådana saker av

Engelund
Hälsö

W. Th. Thorsen

4658

Bar. Anna Petersen

18/8 1935

Tida Johansson i Hensel/70 år i år. Född 1884 i Jönköping

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Fruentimmerna skulle vara hela vintern.
Lingreast skulle vara färdigt vid Vä-
stertiden. Så skulle det bytas 2 dar
i björkarna.

Så fanns en massa spinnskävings
i trädet:

Lägg-Svens Kojen, Karl-Gustav, Lena-
Hälsö på Nyboda, Grete-Sara, Ma-
Lena och Ma-Trud (mor och dotter),
Kristina Hälsöberg. Trevar tid Tilda
Roth, Tida Pålsson, "Västman" (Tilda
Mogunsson) och Tilda Isacsson samt
Rika i Käragårde.

Fruentimmerna skulle göra bast. Se be-
de lindgrenar i vatten, för att ba-
ken skulle röta. För basten gör-

4658

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

des "mejsar" (Bands om också kunde för
att hända honom att äta) och snö-
ren till "båjor" (I dessa bars wadhoet
upp på tre rack) /

Fr taglet som blev på gölden, gör-
de frantimerna snören till få-
gelnesor och bälämnar.

Småland
Kungs h.d.
Ljunga sm.

4658

Uppgat. av Th. Petersen
Tjingsjö 1935

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kogtillverkning.

Soldat David Gess i Videsjö gjorde "sprita-
korgar" av en till potatisbark,
när han var hemma på vintern
na.

5

Slakt.

Till Olswäss brukade srytet tryta
("Olswäss beok"). Under sommartiden slak-
tades lamur, hörs och ^{svär} andra djur,
så man kunde dra sig fram till
hösten. Stordakten ägde rum i
oktober-november. Då slaktades
både svär och nötkreatur som
"fetats". Köttet beokades, stora "hack-
dellor" med handyxor och hack-
jämn. Fr nötköttet gjordes kött-
korv, or grisarna "isteeband",
som vängdes på en stång i
bök. Kött och fläsk saltades
mer och beokades.

Småland

Ljindess sv.

1935.

Thorsten Petersson

Tjugoår

4658

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bak.

Det vanliga vardagsbrödet bakades av
sammalat råg och korn. "Leirpan" ^{var}
av sammalen råg. Till hög-
tider bakades bröd av "sövat"
(siltat) mjöl.

"Brugbeinglor" bakades av råg och
korn.

Av korn och kärnmjölke bakades
en sorts beinglor, som kallades
"brugökar".

Mjölke.

De hade inte så mycket mjölke förr. På
vackra gård hade de ju oar, och
de skulle ha det bästa betet. Svår
användes rätt sällan till matlagning
i vardagslag.

Mjölken såldes i en sil och trä med
ett hals i. I halsen sattes för länge-
ren tillbaka en tapp och grann,
genom vilken mjölken gick runda.
Senare sattes man i tyg och användes
mer sällan.

Mjölken sattes i bukare på ett stort
bord. I mjölkebuckan användes
en eller ett par gånger i veckan.
När ett fat var skumpat, användes
mjölken i husballet. (fat.)

Småland
Konga
Gubbe

4658
488 1884 i Gubbe

(forts.) Gräddan kändes i träskarna, som en-
vänder än i dag i en del gränder.

Est.

En del personer hade rätt att göra
anspråk på ytmjölk: prästen, bonden,
jordbrukaren och fattiga kringar. De fat-
tiga antingen. Bar man till eller kom-
de och hämtade mjölken. Ibland
var det rätt och jämnt, att en bond-
killing kunde göra gjäla, för allt, som
hon fick ge bort. Brudbrävingarna
bytte mjölk. Det hände, att en del
draggade ut sin ytmjölks med ratten,
för att hon skulle få mjölk
mjölk igen. Om någon misstänktes
för förfalskning, tog man alltså
en kanna mjölk och satte att stå.

Skriv endast på denna sida!

(forts.)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4658

(fnt.) Hade han då blandat upp sin
mjölk, så bytte man g med be-
ne ist efter.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Kolas.

Kolas ställdes till vid bröllop, barndop
och begravning samt vid julena. Dess-
emellan ställde man till "våvva-
kalas", när anledning fanns. Vid jul-
tiden kalasade man alltid i sin
gård. Så gick man på kalas var
dag hela helgen. Man skulle all-
tid ha föräring med sig. Man ha-
de med sig olika sorters pannkakor:
risgrönspannkakor, stäbelspann-
kakor och äggpannkakor. Man
kunde också ha en rötställe-
tebakor eller sockerbakor.

De stora kalaserna made i 3 dagar. Gäs-
terna var de samma alla dagarna.
Efteråt var det de fattigas tur. De

björds in på förtäring, och sen fick
de med sig hem swakewat och
konleor.

Och det blef för dyrt, läste någon
och gästerna högt in i belu, och
vi gick man praluer. Praluer
tillgreps och ofta och gabbarna,
och de böjde bli fulla.

Man hade alltid sittande bord. Karlar
och fruntimmer satte på var sin
sida om bordet. Var påsten med,
och han den fränaste gästen. Hon
fick "skän" bakarna och mat-
varorna utan förningarna, och
skänades och de, och haft den
med sig.

Måndagen på ett bälles wellon

upplering 1850 och 1880 var denna:

Först fick man kaffe med kringlor.

Så följde huvudväldet, som bestod av:

1. Fisk (hul fisk oft.) med vit sås eller lingon.
2. Kött, fläsk, korv, pepparrot och bruna bär.
3. Kolostek och potatis med morötter och lingon.
4. Fruktsoppa.
5. Fruitingarna.

Till vatten drökes hembraggt
maltdeica.

4658

Trollkunnig kvinna.

Jakopa - Mia i Tide hem kunde trolle. Hon
to allt "saube" för Samuel-Hanna, i för
andra mått för hem. När brödet gick
förbi i valldagarna, så va hem ute i
skänder på den i läste måsting, i
va hem gick. Hennes gubbe sa: "Vi ha
njölle, så vi kan löja oss i ön."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

"Stulet a' beubuet."

Kökoända - Jonas i Tide har hade undantag
hos sin dotter. H' har hade en pige, som
inte va redit ärlig. Så en gång to han
en kross för Jonas a' Johanna, då va hans
dotter, han to igår den uti pigon. Sen
krossen hade han nu i alla dar.

När det var vänting på tole, så be-
tode han a' nära flim, när krossa va
spika eller när då inte ville bli
smör a' så.

Präst, som studerat i Wittenberg.

Här va en gång en präst i Guder, som di
n både studerat i Wittenberg. Han va
här, när di stäl kyrksiloret i Guderis
kyrka. Så me han på predikstolen
en söndag: "Ja kunde peka ut Guds rida,
men jag har inte rätt te'at. Men ni
ska få se'at på hans släkt"

En gång va där några pojkar, som skulle
skoja på prästen. En utå dem skulle
lita begravas sig. Så gick di dit när den
som skulle begravas. Så frågade di om
prästen kunde säga om den döde ha-
de kommit till himlen eller hel-
vetet. Prästen ble så orolig i knäna,
men han kunde inte säga, var han
va. Så skatta di åt han. "Ja," ropade
(fnt.)

4658

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

(fols.)
prästen, "just nu ser ja barnen bra ut
till belöbet". När de ser öppas
kistan, såg de att den var lig
där va död

4658

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Fyndig gemens

Saxa - Måta i Tide kom va så gla re a°
lausn. Så skulle kom på sin sons
bröllop, men kom hade ingen vita strum-
por, som di skulle ha. Så lojade kom
till lite "vitnen" (fövitning or spinn) a°
gick bakom en barke a° visade
benen vita, a° sen dansade kom be-
la maten.

4658

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

Spökeier.

På Kallväsas slätt så fort man kom-
mer över ännu mellan Vide å Kall-
väs, där bröte vagnslanen va å
dänsa, å där sa de, att där spö-
kele. Så sprang banden em-
eld i halven, sa de.

Lundaland
Kunga h.: d
Lunders s:n
Upps. 1935

4658

Trolle i Byggabergst. (Vide)

I Byggabergst där va där trolle va di. En gång när di skulle bygga hos Bagga-Andreas i Bagga-gården, fick di va lite vilt. Tunga visste, var där han. Så kom Bagga-Andreas in å sa: "Nu står Byggabergst i lysen loka" Så va där en liten gammal, som skrek: "Å bevaras väl di kvinnor alla minas barn äpp!" Så va ing-en som hade sett henne förut. När di fick se ena, sto han så en stor fin mässingkittel å höll under å to vilt. Nu sprang han till Byggabergst, men kitlet den blev kvar i går-den, å den visste di ofte å talade om, har den kommit dit.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Krämarhallen.

Vid vägen mellan Vide å Vedumila ligger
en stor sten, som de kallar "Krämarhal-
len". En lödlofsbo vill ha en kulle gä-
de vägen, å när han fick se stenen, trod-
de han, att där va ett hus å gäde fram
för å få örenatta där. Så fick han se,
att där va en sten, men han so
hventer se den för att den. Lite senare
kom en annan kulle och slog sig ner
vid en annan sida av stenen, men
han så inte den andre. Så va en lö-
dlofsbo vill. Men när de ringde in i
Gudens kyrka på söndon, där träffa-
des de, för Krämarhallen vände
sej var gägg kyrkklockorna ringde.

Jungfrukullarna.

Så Vides äuge går ner till Valsuåla göt,
ligger våra kullar, som de kallar för
"Jungfrukullarna". Så va en gång en slät-
tergubbe som kom till Lungen å där
fick han se en racker, fjädrig, jung-
fru, som satt på en kulle å kammade
sig. Vår gubben skulle gå närmare
å titta på va, så för han ner i
göten.

4658

Bönestudig fisk.

Så va en fiskare som va i Vedaväla
göl a fiskare. Så fick han ett sånt
napp så han inte orkade dra upp. Han
höll en dag a det fick han fisken
så långt upp så han kunde se öga-
ren a de va så stora som ögarna på
en oss. När fiskaren skulle dra vidare
fick han se en liten gubbe som stod
vid Jungfruakällarna a skrek: "Låt
bli Tugvid! Låt bli Tugvid!" Så släppte
fiskaren va han hade a sprang hem.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

Drabskath.

I Vids Stenig är ett skärv som de kallar
Tämskäroft. Där va de många som hade
sett en drake som svadde på en
skath. Bland andra va de en som beta-
de. Karl Häger som hade sett draken. Så
va han å brov hans å kvistade löv
i sjön. Så gick han se ett gyllene skrin
med breda beslag. Så ropade han på
sin brov, att han skulle hjälpa honom
å bära där skrinet. Men brov hans
svadde inte. Så gick Karl Häger å
letade reda på honom. Men när
de var kom till Tämskäroft, så hett-
tade de inget skrin.

Drabskatt.

Torkahallar här ror i Vids Västergårds
agor va för ett litet berg a många st-
ra röse. Där hade de sett drakar. A där
va ljuse nu nätterna ibland. En söndag
förmiddag när de äldre va i byskan så
va en kopers snöbarn där a lekte a
då så de en kopers byvagn. A en
liten flicka to en snöa om armen.

Sen gick barnen hem. När flickans bror
kom hem, hade han sina vagnslingar
a sin praluboli på bordet a där hade
flickan byvagnarna. När de sen såg
efter, så var där en silvdränk i
stället för byvagnarna.

4658

Trollkunnig kvinna.

Kanna på Uddabräven hon kunde trocka, på
di. En gång när Nygrenskan kom in till
hemme, satt hon i dörz i slet i sol-
bänkan, som hon hade satt upp, i
så fick hon sin mjölk. Men grannar-
na di fick ingen mjölk, här di
bar sej åt med sina bråk.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

4658

Spökenrydan.

Min svärfar kom va i i kolade i kom
hade valt i en hel vecka. Så kom där
ett grant fruntimmer te kassarna i
ville ställa sig väl i sin dörr. Men de
skäkte henne (kände bort). Så såg de att
hon såg ut som en fyroedrust där bak.
Så beaktade Petter Johansson jula.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

4658

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

Likkistor.

Likkistor beställde di löngr i färväg. Se-
tog mitt på di spåke löngr innan di var
döa, för a' få kistan färdig.

Nikolaus i Tjörnö, han va född 1809, han
hade sin kista i 20 år, a' den pörrade
han var a', för a' se, om den pörrade.
På en afton sålde di en likkista, som
di inte behövt på stället, a' den köpte
Gustav Bohm. Han har den än, tror jag.

4658

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

Varod.

Gustav Thorsen i Söngö han va svickad
i guds libbiste. I blod kunde han
hona, han då snällde i byråden i
us i hans veckstad, i di vrist han
att då mest skulle komma några
beställa en libbiste. I då Lån
slog aldrig fel, då pistol han be-
stämt.